

ARM: مدل رفع ناهنجاری در پایگاه قواعد دیوار آتش‌های توزیع شده

سید محمد مهدی قطبی^۱، محمد رضا ذاکری نسب^۲، رسول جلیلی^۳

تهران، دانشگاه صنعتی مالک اشتر، گروه امنیت^۱

ghotbi@ce.sharif.edu

تهران، دانشگاه صنعتی شریف، مرکز امنیت شبکه شریف^{۲،۳}

{zakeri@ce, jalili@}sharif.edu

چکیده

هدف از ارائه مدل رفع ناهنجاری، افزایش قابلیت اطمینان و پایداری ابزارهای امنیتی شبکه و رفع آسیب‌پذیری ناشی از ناهنجاری‌های درون و میان پایگاه قواعد دیوار آتش‌های توزیع شده است. در این پژوهش علاوه بر ارائه یک دسته‌بندی جامع از ناهنجاری‌ها، مدل رفع ناهنجاری ARM جهت کشف، شناسایی نوع و رفع ناهنجاری موجود در پایگاه قواعد دیوار آتش‌های توزیع شده ارائه شده است. ARM با ارائه هسته‌شناسی خود موجب عدم وابستگی مدل به همبندی شبکه و قابلیت بکارگیری آن در محیط‌های ناهمگن می‌شود. ARM با صوری سازی مفهوم ناهنجاری و پشتیبانی منطق، ماشین قواعد استنتاج ناهنجاری را ارائه می‌دهد که باعث خودکارسازی استنتاج ناهنجاری‌ها و توسعه‌پذیری مدل می‌شود. ARM با دو رویکرد پیشگیرانه و اصلاحی به رفع ناهنجاری در پایگاه قواعد دیوار آتش‌های توزیع شده می‌پردازد. از ویژگی‌های دیگر ARM می‌توان به قابلیت بکارگیری در شبکه‌های سرعت بالا، سهولت استفاده برای مدیران امنیتی، تکامل در رفع ناهنجاری‌ها و امکان تولید خودکار پایگاه قواعد پس از رفع ناهنجاری‌های آن اشاره کرد.

واژه‌های کلیدی

ناهنجاری، صوری سازی، دیوار آتش‌های توزیع شده، آسیب‌پذیری، امنیت.

آسیب‌پذیری امنیتی، در حوزه دیوار آتش مسائل مختلفی نظیر رفع ناسازگاری و افزونگی پایگاه قواعد دیوار آتش و رفع عدم تطبیق بین خط مشی امنیتی و پایگاه قواعد مربوطه مطرح می‌شود. مدیریت درست این مسائل، کاهش آسیب‌پذیری این ابزار امنیتی را به همراه داشته و موجب افزایش کارایی و کارآمدی این گلوگاه شبکه‌ای می‌گردد. از جمله عوامل دخیل در بروز ناهنجاری که منجر به آسیب‌پذیری امنیتی می‌شود، می‌توان به تنوع تجهیزات شبکه و تولیدکنندگان، ضعف و نقص در تعریف قواعد، زبان سطح پایین دیوار آتش، اهمیت ترتیب قواعد، حجم بالای

۱- مقدمه !

خط مشی امنیتی، توصیف سطح بالای نیازمندی‌های امنیتی یک سازمان است [۱]. مکانیزم امنیتی، ابزار یا رویه‌ای برای اعمال خط مشی امنیتی است [۱]. یکی از گام‌های مهم اعمال خط مشی امنیتی در هر شبکه استقرار دیوار آتش در آن شبکه است. طراحی و مدیریت پایگاه قواعد دیوار آتش‌ها خسته کننده، زمان بر و مستعد خطا است [۲]. با توجه به تعریف جیمز اندرسون [۳] از

قواعد، خطای انسانی و اعمال خط‌مشی توسط چند مدیر امنیتی نام برد [۴].

با بررسی زبان‌های کنترل دسترسی این نکته دریافت می‌شود که بین رسایی و پیچیدگی آنها رابطه عکس وجود دارد به طوری که زبان پیچیده‌تر رسایی کمتری دارد. در [۵-۷] مروری خوب بر زبان‌های کنترل دسترسی ارائه شده است. در [۸] برای افزایش شیوایی، زبانی عمومی برای بکارگیری در حوزه دیوار آتش ارائه شده است که به هیچ یک از زبان‌های سطح پایین دیوار آتش قابل تبدیل نیست.

برای تسهیل تولید پایگاه قواعد دیوار آتش، ابزارهایی گرافیکی نظیر فایروال بلدر [۹] نیز ارائه شده که به دلیل پنهان نمودن جزئیات سطح پایین بسیار پیچیده است. دیگر ایراد این ابزارها یک طرفه بودن آنها است که تنها قادرند خط مشی امنیتی را به پایگاه قواعد تبدیل کنند.

تعدادی از کارهای انجام شده زیرساختی صورتی داشته که از این دسته می‌توان به روش‌های مبتنی بر تئوری نوع [۱۰]، مبتنی بر قواعد استنتاج [۱۱] و مبتنی بر ASP [۱۲] نام برد.

یکی از ویژگی‌های اصلی هر مدل، توانمندی در بازنمایش مفاهیم دیوار آتش نظیر استثنا و پوشش (mask) است که ناتوانی در این زمینه باعث به وجود آمدن نقص‌هایی در مدل و از بین رفتن خوانایی پایگاه قواعد برای مدیر امنیتی می‌شود. راهکار ارائه شده در [۱۳] فقط خط مشی در منطق مثبت را بیان می‌کند و بیان استثنا را پیچیده کرده که بزرگترین محدودیت ابزار فیرماتو محسوب می‌شود. [۱۴] نیز در بیان استثنا ناتوان است. زتینگ در [۱۵]، الشائر در [۱۶، ۱۷] و در کارهای [۱۸، ۱۹] بیان نکرده‌اند که از پوشش چگونه استفاده شده است.

در [۴، ۱۳، ۲۰] ابزاری برای تحلیل خودکار دیوار آتش ارائه شده که پیکربندی دیوار آتش را به صورت کلی بررسی کرده است. در [۲۱] رویکرد نرم‌افزاری توسعه مبتنی بر مدل (MBD) ارائه شده است. در [۲۰] با رویکردی غیر صوری با تولید پرسش‌های خودکار به تست پایگاه قواعد پرداخته شده است. در مقابل به کارهایی نظیر [۲۲] می‌توان اشاره نمود که با رویکردی مبتنی بر تست موردی به بررسی انطباق بین پایگاه قواعد و خط‌مشی مورد نظر پرداخته است. در کارهای [۱۳، ۲۳] تولید پرسش برای واریسی سازگاری به صورت دستی انجام می‌شود.

در [۱۶، ۱۷، ۲۴] استفاده از رویکردهای ناهمبسته‌سازی قواعد، موجب تغییرات زیاد در پایگاه قواعد اولیه و ناخوانا و حجیم نمودن آن می‌شود؛ در [۲۵] تلاش شده است با استفاده از OBDD با پیچیدگی زمانی نمایی بدون ناهمبسته‌سازی قواعد به رفع ناهنجاری‌ها پرداخته شود.

از معیارهای مقایسه روش‌ها، توسعه‌پذیری آنها است. در کارهای الشائر [۱۶، ۱۷، ۲۴، ۲۶] قواعد فقط با شش مؤلفه در نظر گرفته می‌شود که در صورت توسعه این الگوریتم‌ها با تعداد مؤلفه بیشتر، درخت حالت الگوریتم با انفجار فضای حالت مواجه می‌شود. در [۲۱] برای مدل‌سازی پایگاه قواعد و تولید خودکار پایگاه قواعد هر دیوار آتش، یک مدل مستقل از پیاده‌سازی ارائه شده که از مجموعه زبان‌های دیوار آتش پشتیبانی می‌کند. در شبکه‌های سرعت‌بالا هر قاعده افزونه هزینه زیادی برای دیوار آتش ایجاد می‌کند و لذا کارهایی که در آنها از استثنا و پوشش پشتیبانی نشده، مناسب برای این حوزه نیستند.

اطمینان از اعمال صحیح و کامل خط مشی توسط دیوار آتش و حذف صحیح قواعد ناسازگار از پایگاه قواعد دیوار آتش، دو مثال از موارد بررسی تطبیق بین خط مشی و مکانیزم امنیتی است. در [۴] زبانی مجرد برای بازنمایش خط مشی ارائه شده است. همچنین در [۲۷] روشی مبتنی بر تئوری گراف و در [۲۸، ۲۹] یک روش مبتنی بر درخت تصمیم دودویی به همراه الگوریتم‌های تحلیلی مورد نیاز ارائه شده است.

۳- ارائه مدل ARM

در این بخش به معرفی ARM پرداخته می‌شود. بدین منظور در ابتدا به معرفی معماری ARM و سپس مفاهیم پایه تشکیل دهنده هستان‌شناسی آن پرداخته شده است.

معماری ARM

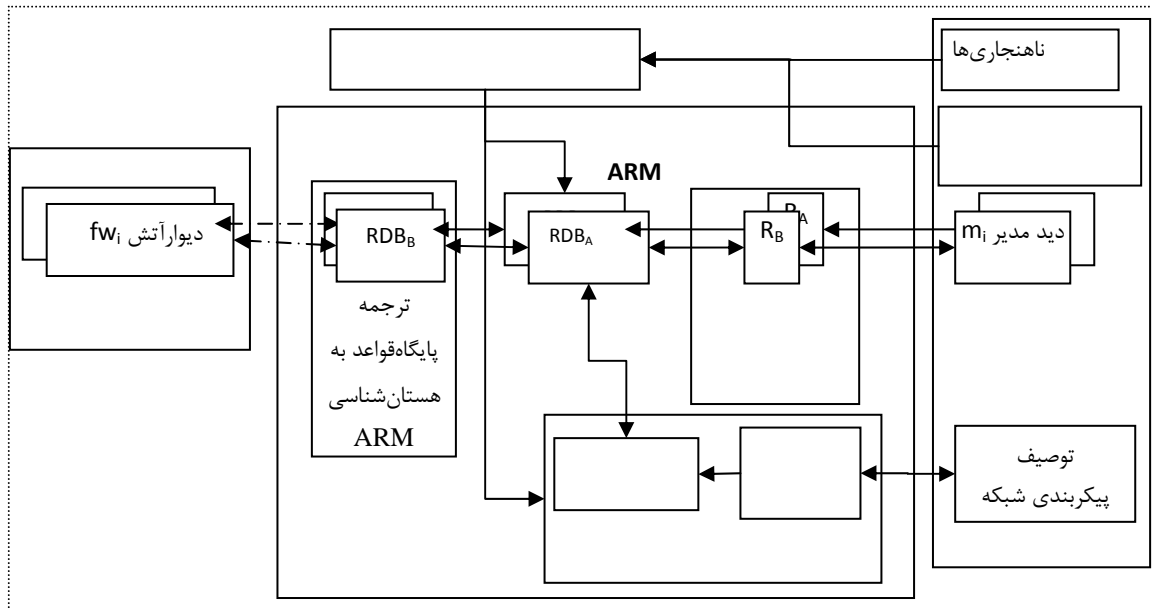
معماری ARM در شکل ۱ نشان داده شده است. این معماری از چهار بخش اصلی تشکیل شده است:

- واسط مدیران: از طریق این واسط ورود قسمتی از اطلاعات محیطی نظیر توصیف توپولوژی شبکه، معرفی و بیان رابطه مدیران و اعمال تغییر در دیوار آتش‌های تحت نظارت مدیران انجام می‌پذیرد.
- هستان‌شناسی: با ترکیب هستان‌شناسی دیوار آتش‌ها و اطلاعات زمینه‌ای شبکه، می‌توان ساختار داده‌ای مشخص برای هستان‌شناسی ARM تعریف کرد. با استفاده از این هستان‌شناسی علاوه بر نظم دادن به مفاهیم، امکان مقایسه پذیری مفاهیم برای استخراج ناهنجاری‌ها و بررسی سازگاری میان ابزارهای امنیتی ناهمگن فراهم می‌شود.
- واسط دیوار آتش: این بخش از معماری ARM نگاهی از هستان‌شناسی هر دیوار آتش به هستان‌شناسی ARM فراهم می‌کند. همچنین این واسط قادر به بازگردانی قواعد از هستان‌شناسی ARM به هر دیوار آتش است.

مفاهیم موجود در مدل ARM

با توجه به مفاهیم موجود در ARM یک هستان‌شناسی بر اساس اطلاعات زمینه‌ای شبکه دارای دیوار آتش‌های توزیع شده شکل می‌گیرد. در این بخش این مفاهیم معرفی می‌شوند.

▪ ماشین قواعد استنتاج ناهنجاری: این ماشین با استنتاج روی داده‌های هستان‌شناسی، وظیفه استخراج ناهنجاری‌ها را به عهده دارد.

شکل ۱. معماری ARM: در شکل بالا مؤلفه‌های ARM و نحوه تعامل این مؤلفه‌ها نشان داده شده است.

۳-۲-۲ توصیف صوری دیوار آتش

طبق رابطه دیوار آتش به صورت یک پایگاه قواعد (RDB) بیان می‌شود که شامل مجموعه‌ای از قواعد (S_r) و مجموعه روابط دوتایی بین قواعد (R_r) است. یک رابطه ترتیب کامل و S_r یک مجموعه کاملاً مرتب است.

$$fw = RDB(R_r, S_r) \quad (۸-۳)$$

$$S_r = \{r_1, r_2, r_3, \dots, r_n\} \quad (۹-۳)$$

۳-۲-۳ توصیف صوری مدیران امنیتی

برای رفع ناهنجاری‌های میان خط مشیی، رابطه بین مدیران به صورت ($۱۰-۳$) تعریف می‌شود. R_M یک رابطه ترتیب جزئی ($۱۲-۳$) روی مجموعه مدیران ($۱۱-۳$) است و دارای خاصیت‌های انعکاسی، بازتابی و تراگذری است. قاعده r_i اولویت بالاتری نسبت به قاعده r_j دارد اگر رابطه ($۱۳-۳$) برقرار باشد. در این رابطه تابع (ξ) مدیر ایجاد کننده قاعده را باز می‌گرداند.

$$Poset(R_M, S_M) \quad (۱۰-۳)$$

$$S_M = \{m_1, m_2, m_3, \dots, m_n\} \quad (۱۱-۳)$$

$$R_M \subset S_M \times S_M \quad (۱۲-۳)$$

$$prv(r_i, r_j) = \forall r_i, r_j (\xi(r_i), \xi(r_j)) \in R_M \quad (۱۳-۳)$$

۳-۲-۱ توصیف صوری قواعد

قواعد در هستان‌شناسی ARM با r_i نشان داده شده و به صورت رابطه ($۱-۳$) تعریف می‌شوند. هر قاعده با مشخصه محتوایی قاعده (Cnt)، توسط مدیر (m) در دیوار آتش (fw) و در ترتیب (or) قرار می‌گیرد.

طبق رابطه ($۲-۳$) مشخصه محتوایی قاعده از دو بخش شرط قاعده (C) و تصمیم قاعده (A) تشکیل شده است. طبق رابطه ($۳-۳$)، ARM برای تصمیم قاعده دو حالت پذیرش و رد در نظر می‌گیرد و آن را با یک بیت نشان می‌دهد.

بخش شرط هر قاعده با پنج مؤلفه تعریف می‌شود. طبق رابطه ($۴-۳$) این مؤلفه‌ها عبارتند از: آدرس مبدأ (SIP) و آدرس مقصد (DIP) هرکدام در چهار بایت، درگاه مبدأ (SP) و درگاه مقصد (DP) هرکدام در دو بایت و نوع پروتکل (Pr) در یک بیت.

$$r_i = \{m, fw, or, Cnt\} \quad (۱-۳)$$

$$cnt = \{C, A\} \quad (۲-۳)$$

$$A = b_0 \quad (۳-۳)$$

$$Cnt = \{SIP, DIP, SP, DP, Pr\} \quad (۴-۳)$$

$$DIP, SIP = B_1, B_2, B_3, B_4 \quad (۵-۳)$$

$$DP, SP = B_1, B_2 \quad (۶-۳)$$

$$Pr = b_0 \quad (۷-۳)$$

$$\begin{aligned}
 DIP, SIP &= \{sip | d_i | any_{in} | any_{out}\} & (21-3) \\
 d_i, DIP, SIP &>> Z_i & (22-3) \\
 any_{in} &>> Z_{fw_i}^{in} & (23-3) \\
 any_{out} &>> any_{out} & (24-3) \\
 r_a &= sip \ 2any > D(sip) \ 2S(fw_i, D(sip)) & (25-3)
 \end{aligned}$$

۶-۲-۳ نگاشت قواعد به هستان شناسی ARM

برای نگاشت قواعد به هستان شناسی ARM توصیفی صوری به نام تزریق قواعد ارائه می شود. دو عملگر ضرب (\otimes) یکی برای قواعد عدم دسترسی (c) حقیقی (r_i^c) و مجازی ($r_i^{c'}$) در شبکه های سری ((۲۶-۳) و ((۲۷-۳) و موازی ((۲۸-۳) و ((۲۹-۳) و دیگری (τ) برای تزریق قواعد دسترسی (o) (r_i^o) در شبکه های سری ((۳۰-۳) و موازی ((۳۱-۳) تعریف شده است که با استفاده از این عملگرها قواعد در توابع میان دامنه های تزریق می شود. قواعد مجازی برای اعمال تأثیر یک قاعده عدم دسترسی در دیوار آتشی که قاعده حقیقی حضور ندارد ولی تأثیرگذار است، به کار گرفته می شود و معمولاً بیش از یک حالت ω_i برای خروجی ضرب ایجاد می کند.

$$\begin{aligned}
 r_i^c \mathcal{G}(\varphi \otimes \phi) &= \begin{cases} \omega_1 = (r_i^c \mathcal{G}\varphi) \wedge (r_i^{c'} \mathcal{G}\phi) \\ \omega_2 = (r_i^{c'} \mathcal{G}\varphi) \wedge (r_i^c \mathcal{G}\phi) \end{cases} & (26-3) \\
 r_i^{c'} \mathcal{G}(\varphi \otimes \phi) &= (r_i^{c'} \mathcal{G}\varphi) \wedge (r_i^{c'} \mathcal{G}\phi) & (27-3) \\
 r_i^c \mathcal{G}(\varphi \oplus \phi) &= (r_i^c \mathcal{G}\varphi) \wedge (r_i^c \mathcal{G}\phi) & (28-3) \\
 r_i^{c'} \mathcal{G}(\varphi \oplus \phi) &= (r_i^{c'} \mathcal{G}\varphi) \wedge (r_i^{c'} \mathcal{G}\phi) & (29-3) \\
 r_i^o \tau(\varphi \otimes \phi) &= (r_i^o \tau\varphi) \wedge (r_i^o \tau\phi) & (30-3) \\
 r_i^o \tau(\varphi \oplus \phi) &= (r_i^o \tau\varphi) \wedge (r_i^o \tau\phi) & (31-3)
 \end{aligned}$$

۷-۲-۳ گراف ناهنجاری

وظیفه گراف ناهنجاری (AG) ایجاد ارتباط میان قواعد ناهنجار است. این گراف در دو دسته گراف ناهنجاری های افزونگی (AG_{Red}) برای قواعد با تصمیم یکسان و گراف ناهنجاری های تعارض (AG_{Con}) برای قواعد با تصمیم متفاوت قرار می گیرد. مزیت استفاده از این گراف افزایش دقت تصمیم گیری در بررسی ناهنجاری چندگانه و کاهش پیچیدگی زمانی در رفع ناهنجاری است. در هر گراف ناهنجاری، هر گره (v) شامل قاعده (r_i)، وضعیت قاعده (Sf)، و نوع ناهنجاری (At) است ((۳۳-۳). St از دو بخش حالت ε و صورت γ تشکیل شده است ((۳۷-۳). یال های گراف گره های همبسته را به هم متصل می کنند ((۳۵-۳).

۴-۲-۳ توصیف صوری شبکه

وضعیت دامنه ها و مؤلفه های امنیتی را در محیط توزیع شده می توان به صورت یک گراف همجواری نشان داد ((۱۴-۳).

$$\begin{aligned}
 Gh &= \{V, L\} \\
 V &= \{v | v \in com \vee v \in Z\} \\
 L &= \{l_1, l_2, l_3, \dots, l_n\} \\
 l_i &= \{(v_i, v_j) | v_i \text{ related to } v_j\} & (14-3) \\
 Z &= \{z_1, z_2, z_3, \dots, z_n\} \\
 com &= \{Fw_i, router\}
 \end{aligned}$$

در این گراف هر گره (v) یک دامنه (Z) و یا یک مؤلفه امنیتی (com) است که وظایف دیوار آتش را نیز بر عهده دارد. ترکیب پایگاه قواعد دیوار آتشی سیستم باز (Fw_o) یا سیستم بسته (Fw_c) میان دو دامنه را می توان به صورت روابط عطفی \otimes ((۱۶-۳) و فصلی \oplus ((۱۷-۳) بیان نمود.

$$\begin{aligned}
 com &= Fw_o | Fw_c & (15-3) \\
 \varphi &= com | com \otimes \varphi & (16-3) \\
 \phi &= \varphi | \varphi \oplus \phi & (17-3)
 \end{aligned}$$

دسترسی پذیری دو دامنه در ((۱۸-۳) تعریف شده است. دو دامنه را دسترسی پذیر گویند اگر دسترسی های (λ_{z_i, z_j}) بین دو دامنه تهی نباشد. ترکیب فصلی تمام اعضای مجموعه λ_{z_i, z_j} تابع همجواری میان دامنه های Ω_{z_i, z_j} نامیده می شوند ((۱۹-۳). تابع همجواری میان دامنه های Ω_{z_i, z_j} تمام مکانیزم های اعمال کننده خط مشی میان دو دامنه z_i و z_j را در هستان شناسی ARM بیان می کند.

$$\begin{aligned}
 \lambda_{z_i, z_j} &= \{\phi | \phi = z_i \cdot \bigotimes_{c_k \in Com} c_k \cdot z_j\} & (18-3) \\
 \Omega_{z_i, z_j} &= \{\varphi = \bigoplus_{\forall \phi_k \in \lambda_k = z_i \cdot \phi_k \cdot z_j} \phi_k\} & (19-3)
 \end{aligned}$$

۵-۲-۳ ترجمه قواعد به هستان شناسی ARM

دیوار آتش، دامنه ها را در دو دسته داخلی $Z_{fw_i}^{in}$ (که بر آنها نظارت می کند) و خارجی $Z_{fw_i}^{out}$ قرار می دهد. در رابطه ((۲۰-۳) تابع $S(fw, D_i)$ تمام دامنه های D_j را که دیوار آتش fw در Ω_{D_i, D_j} نقش دارد را مشخص می کند.

$$S(fw, D_i) = \{D_j | fw \in \Omega_{D_i, D_j}\} \quad (20-3)$$

با استفاده از تعریف بالا مفاهیم محلی به مفاهیم سراسری برای ورود قواعد به هستان شناسی ARM ترجمه می شوند. هر آدرس مقادیر مختلفی می گیرد ((۲۱-۳) که این مقادیر طبق روابط ((۲۲-۳) تا ((۲۴-۳) به مفاهیم هستان شناسی ترجمه می شود. رابطه ((۲۵-۳) یک مثال از این ترجمه است. $D(ip)$ دامنه ای که ip به آن تعلق دارد را باز می گرداند.

تعداد قواعد دخیل در ناهنجاری: ناهنجاری‌ها طبق روابط (۲-۴) و (۳-۴) از نظر تعداد قواعد دخیل، در دو دسته ساده و عام قرار می‌گیرند. در ناهنجاری ساده قاعده r_i با شماره ترتیب کمتر موجب ناهنجاری برای قاعده r_a می‌شود ولی در ناهنجاری عام چند قاعده ($k > 1$) موجب ناهنجاری برای قاعده r_a می‌شوند. تابع σ بیشتر بودن شماره ترتیب r_a را بررسی می‌کند.

$$f_0 = r_1, r_2, r_3, \dots, r_k, r_a \quad (2-4)$$

$$f_1 = \bigwedge_{i=1}^k \sigma(r_a, r_i) \quad (3-4)$$

میزان تأثیر ناهنجاری: ناهنجاری‌ها بر اساس میزان اثر گذاری بر روی قواعد، به دو دسته ناهنجاری کامل و جزئی تقسیم بندی می‌شوند. در صورتی که قاعده r_i با شماره ترتیب کمتر بر تمام ترافیک منطبق بر r_a تطبیق داشته باشد ناهنجاری کامل اتفاق می‌افتد و عملاً قاعده r_a بر مکانیزم اعمالی اثر نمی‌گذارد. در ناهنجاری جزئی تنها بخشی از قاعده r_a دچار ناهنجاری شده و در دو دسته سایه و مرتبط قرار می‌گیرد. طبق گزاره در دسته جزئی سایه، r_a با کل ترافیک منطبق بر قاعده r_i تطابق دارد (استثنا روی قواعد). در ناهنجاری جزئی مرتبط، بخشی از قاعده r_a که دچار ناهنجاری شده بر تمام ترافیک منطبق بر قاعده r_i تطبیق ندارد.

$$f_4 = (Cn(r_a) \rightarrow \bigwedge_{i=1}^k Cn(r_i)) \quad (4-4)$$

$$f_5 = (\bigwedge_{i=1}^k Cn(r_i) \rightarrow Cn(r_a)) \quad (5-4)$$

$$f_6 = ((Cn(r_a)(x) \rightarrow \bigwedge_{i=1}^k Cn(r_i)(y_i)) \wedge (\bigwedge_{i=1}^k Cn(r_i)(x_i) \rightarrow Cn(r_a)(y))) \quad (6-4)$$

ناهنجاری قفل‌شدگی: در پدیده قفل‌شدگی قاعده r_i با شماره ترتیب کمتر از r_a و اعمال تصمیمی متضاد با آن و اشتراک در ترافیک تطبیقی، باعث عدم اعمال کامل تصمیم r_a می‌شود (۷-۴). تابع Ac شرط قاعده را بر می‌گرداند.

$$f_2 = \bigwedge_{i=1}^k \neg(Ac(r_i) \leftrightarrow Ac(r_a)) \quad (7-4)$$

ناهنجاری افزونگی: این نوع ناهنجاری تأثیری بر عدم تطابق مکانیزم اعمالی و خط مشی خواسته‌شده ندارد و تنها بر کارایی دیوار آتش خصوصاً در شبکه‌های سرعت‌بالا تأثیرگذار است. از دیگر دلایل رفع این ناهنجاری، رفع صحیح‌تر دیگر ناهنجاری‌ها است (۸-۴).

$$f_3 = \bigwedge_{i=1}^k (Ac(r_i) \leftrightarrow Ac(r_a)) \quad (8-4)$$

ناهنجاری محوشدگی ضعیف و قوی: اگر در شبکه‌ای با دیوار آتش‌های توزیع‌شده، دو مسیر متفاوت با دیوار آتش‌های غیر یکسان بین دو دامنه وجود داشته و مکانیزم اعمالی توسط این دو مسیر، معادل نباشد، ناهنجاری محوشدگی ایجاد می‌شود. در

$$AG = \{V, L, T\}$$

$$V = \{v_1, v_2, v_3, \dots, v_n\} \quad (32-3)$$

$$v_i = \{r_i, St, Pm, At\} \quad (33-3)$$

$$L = \{l_1, l_2, l_3, \dots, l_n\} \quad (34-3)$$

$$l_i = \{(v_i, v_j) \mid v_i.cnt.c \rightarrow v_j.cnt.c\} \quad (35-3)$$

$$T = \{AG_{Red}, AG_{Con}\} \quad (36-3)$$

$$St = \{\varepsilon, \gamma\} \quad (37-3)$$

$$\gamma = b_0 \quad (38-3)$$

ε حالت هر قاعده در دیوار آتش است (۳۷-۳). اگر قاعده‌ای توسط مدیر امنیتی اعمال و در رفع یکی از ناهنجاری‌ها از پایگاه قواعد حذف شده ولی با خط مشی خواسته شده تعارض نداشته باشد، در هستان‌شناسی ARM به صورت غیر فعال باقی می‌ماند که به اصطلاح به وضعیت خاموش رفته است. در صورت رفع عامل ناهنجاری، قاعده به پایگاه قواعد دیوار آتش بازگشته و وضعیت آن روشن تلقی می‌شود. با توجه به مفهوم تزریق قواعد به توابع همجوار، برای هر گره دو حالت حقیقی و مجازی متصور می‌شود (γ).

۴- دسته‌بندی ناهنجاری‌ها

در [۳۰] با استفاده از تئوری مجموعه‌ها، ناهنجاری‌ها به چهار دسته افزونگی، همبستگی، سایه و تعمیم تقسیم شده و ناهنجاری‌های عام در نظر گرفته نشده‌اند. در [۱۱] با توصیف ناقص پیکربندی شبکه، برای دیوار آتش‌های توزیع‌شده دسته‌بندی متفاوتی ارائه شده‌است. در مدل ARM با رویکردی صوری و با استفاده از منطق گزاره‌ها، دسته‌بندی جامعی از ناهنجاری‌ها با توجه به اهمیت، حوزه خط مشی، حوزه مکانی، تعداد قواعد دخیل، اثر و نوع ناهنجاری ارائه شده و تمام نواقص دسته‌بندی‌های پیشین پوشش داده شده‌است.

اهمیت ناهنجاری: از نظر اهمیت، ناهنجاری‌های دیوار آتش در دو دسته مهم که ناشی از خطای انسانی و نامهم نظیر قواعد استثنا قرار می‌گیرند.

حوزه خط مشی: خط مشی امنیتی می‌تواند از ترکیب چند زیر خط مشی ایجاد شود و به علت ایجاد مستقل زیر خط مشی‌ها امکان بروز ناهنجاری وجود دارد. بر این اساس ناهنجاری‌ها در دو دسته درون خط مشی و میان خط مشی قرار می‌گیرند.

حوزه مکانی: از نظر حوزه مکانی، ناهنجاری بین قواعد r_a و r_i درون پایگاهی (A_i) است، اگر r_i در پایگاه قواعد دیوار آتش باشد، در غیر این صورت ناهنجاری میان پایگاهی (EA_i) رخ داده است (۱-۴). تابع β برابر بودن دیوار آتش دو قاعده را بررسی می‌کند.

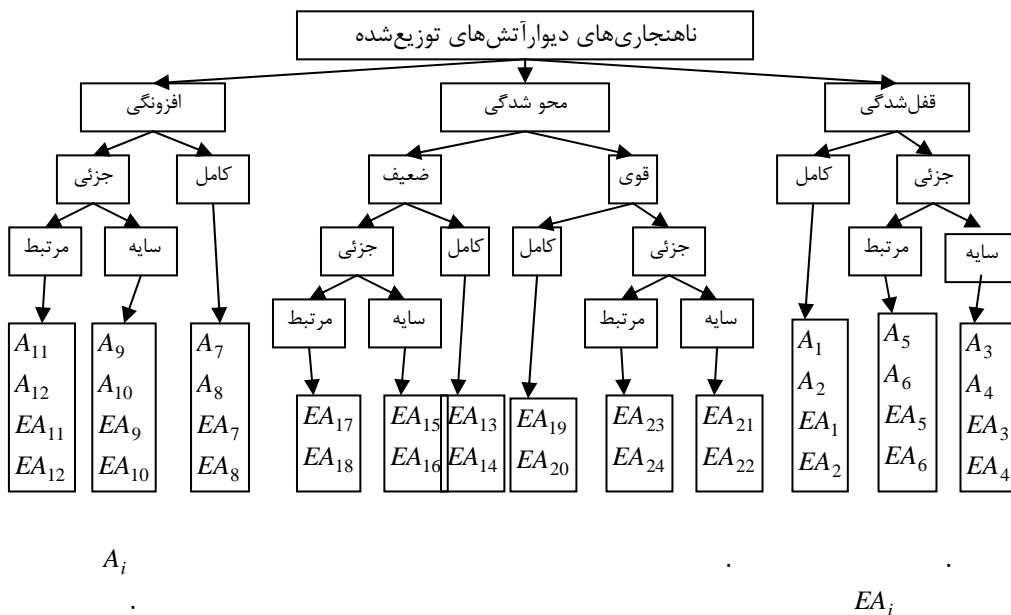
$$f_9 = \bigwedge_{i=1}^k \neg(\beta(r_i, r_a)) \quad (1-4)$$

با توجه به تعاریف بالا می‌توان ناهنجاری‌ها را با توجه به شکل ۲ به صورت ۱۳ ناهنجاری درون‌پایگاهی و ۲۵ ناهنجاری میان‌پایگاهی بیان نمود. در هر نوع ناهنجاری، شماره ناهنجاری عام (EA_{i+1}) یکی بیشتر از شماره ناهنجاری ساده (EA_i) است. برای مثال ناهنجاری محوشدگی ضعیف کامل میان‌پایگاهی ساده، و EA_{14} ناهنجاری محوشدگی ضعیف کامل میان‌پایگاهی عام است. به علت تشابه از ذکر ناهنجاری‌های ساده صرف نظر

محوشدگی ضعیف، قاعده‌ی با تصمیم پذیرش دچار ناهنجاری شده و به صورت کامل بر شبکه اعمال نمی‌شود (۹-۴). در محوشدگی قوی قسمتی از خط مشی دور زده می‌شود، این مسأله برای قواعد با تصمیم رد رخ می‌دهد (۱۰-۴).

$$f_7 = (T \rightarrow Ac(r_a)) \tag{۹-۴}$$

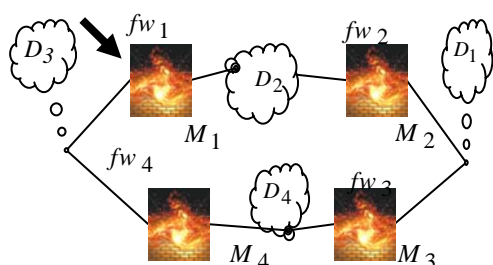
$$f_8 = (Ac(r_a) \rightarrow F) \tag{۱۰-۴}$$

پیشگیری از بروز ناهنجاری جلوگیری می‌کند و موجب حفظ سازگاری میان قواعد می‌شود. این رویکرد در هشت گام صورت می‌گیرد:

۱. توصیف پیکربندی شبکه: در گام نخست دامنه و دیوار-آتش‌های شبکه و مسیرهای ارتباطی میان آنها توصیف می‌گردد. این توصیف توسط مدیران و از طریق واسط مدیر و با استفاده از گراف همجواری انجام می‌گیرد که در روابط (۱-۵) تا (۳-۵) آورده شده‌است.

۲. توصیف مدیران و روابط میان آنها: توصیف مدیران و روابط میان آنها طبق روابط (۴-۵) و (۵-۵) انجام می‌شود.

شکل ۳. پیکربندی یک شبکه نمونه برای اعمال رویکردهای رفع ناهنجاری ARM

$$L = \{(fw_1, fw_2), (fw_3, fw_4), (fw_1, D_2), (fw_1, D_3), (fw_2, D_2), (fw_2, D_1), (fw_3, D_1), (fw_3, D_4), (fw_4, D_3), (fw_4, D_4)\} \quad (1-5)$$

$$Z = \{D_1, D_2, D_3, D_4\} \quad (2-5)$$

$$com = \{fw_1, fw_2, fw_3, fw_4\} \quad (3-5)$$

$$S_M = \{M_1, M_2, M_3, M_4\} \quad (4-5)$$

$$R_M = \{(M_1, M_2), (M_1, M_4), (M_4, M_3)\} \quad (5-5)$$

۳. دریافت درخواست به روزرسانی دیوار آتش‌ها: مدیر M_1 درخواست اعمال قاعده‌ی R_{M_1} را مطابق رابطه (۶-۵) به دیوار آتش fw_1 می‌دهد. طبق روابط (۷-۵) و (۸-۵) R_{M_1} فقط اجازه دسترسی به $mail\ server$ را به دامنه D_3 می‌دهد.

$$R_{M_1} = r_3 r_2 \quad (6-5)$$

$$r_3 = D_3 2MS, accept \quad (7-5)$$

$$r_2 = D_3 2any_{in}, deny \quad (8-5)$$

۴. ترجمه قواعد به هستان شناسی ARM

الف. درخواست به روزرسانی طبق رابطه (۹-۵) ترجمه می‌شود.

$$r_3 = D_3 2D_2, accept \quad (9-5)$$

$$r_2 = D_3 2D_1 D_2, deny \quad (9-5)$$

ب. پایگاه قواعد هر دیوار آتش (RDB_{fw_i}) مشابه درخواست به روزرسانی ترجمه می‌شود.

۵. کاهش ناهنجاری‌های درون پایگاهی: این مرحله از رویکرد

پیشگیری از سه گام جدا سازی، جذب و خوردگی تشکیل شده‌است.

می‌شود. (۴-۱۱) تا (۴-۱۶) ناهنجاری‌های عام درون پایگاهی هستند.

$$A_2(r_a) = f_0 \sqcap f_1 \wedge f_2 \wedge f_4 \quad (11-4)$$

$$A_4(r_a) = f_0 \sqcap f_1 \wedge f_2 \wedge f_5 \quad (12-4)$$

$$A_6(r_a) = f_0 \sqcap f_1 \wedge f_2 \wedge f_6 \quad (13-4)$$

$$A_8(r_a) = f_0 \sqcap f_1 \wedge f_3 \wedge f_4 \quad (14-4)$$

$$A_{10}(r_a) = f_0 \sqcap f_1 \wedge f_3 \wedge f_5 \quad (15-4)$$

$$A_{12}(r_a) = f_0 \sqcap f_1 \wedge f_3 \wedge f_6 \quad (16-4)$$

روابط (۴-۱۷) تا (۴-۱۹) ناهنجاری‌های عام قفل‌شدگی میان پایگاهی و روابط (۴-۲۰) تا (۴-۲۲) ناهنجاری‌های عام افزونگی میان پایگاهی را نشان می‌دهند.

$$\theta = \bigotimes_{m=1}^L fw_m, \quad (17-4)$$

$$EA_2(r_a) = \theta, f_0 \sqcap f_9 \wedge f_7 \wedge f_2 \wedge f_4 \quad (19-4)$$

$$EA_4(r_a) = \theta, f_0 \sqcap f_9 \wedge f_7 \wedge f_2 \wedge f_5 \quad (20-4)$$

$$EA_6(r_a) = \theta, f_0 \sqcap f_9 \wedge f_7 \wedge f_2 \wedge f_6 \quad (21-4)$$

$$EA_8(r_a) = \theta, f_0 \sqcap f_9 \wedge f_8 \wedge f_3 \wedge f_4 \quad (22-4)$$

$$EA_{10}(r_a) = \theta, f_0 \sqcap f_9 \wedge f_8 \wedge f_3 \wedge f_5 \quad (22-4)$$

$$EA_{12}(r_a) = \theta, f_0 \sqcap f_9 \wedge f_8 \wedge f_3 \wedge f_6 \quad (22-4)$$

روابط (۴-۲۳) تا (۴-۲۵) ناهنجاری محوشدگی ضعیف روابط و (۴-۲۶) تا (۴-۲۸) ناهنجاری محوشدگی قوی میان پایگاهی را نشان می‌دهند.

$$A = \theta = \bigoplus_{m=1}^L \theta_m, \theta_m = \bigotimes_{m'=1}^{L'} fw_{m,m'} \quad (23-4)$$

$$B = \exists \{r_1, r_2, r_3, \dots, r_k, r_a\} \in \{\theta_1, \dots, \theta_L\}$$

$$EA_{14}(r_a) = A, B \sqcap f_9 \wedge f_2 \wedge f_7 \wedge f_4$$

$$EA_{16}(r_a) = A, B \sqcap f_9 \wedge f_2 \wedge f_7 \wedge f_5 \quad (24-4)$$

$$EA_{18}(r_a) = A, B \sqcap f_9 \wedge f_2 \wedge f_7 \wedge f_6 \quad (25-4)$$

$$EA_{20}(r_a) = A, B \sqcap f_9 \wedge f_3 \wedge f_8 \wedge f_4 \quad (26-4)$$

$$EA_{22}(r_a) = A, B \sqcap f_9 \wedge f_3 \wedge f_8 \wedge f_5 \quad (27-4)$$

$$EA_{24}(r_a) = A, B \sqcap f_9 \wedge f_3 \wedge f_8 \wedge f_6 \quad (28-4)$$

۵- رویکردهای رفع ناهنجاری

رویکرد اصلاح [۱۶، ۱۷] و پیشگیری [۱۲] دو رویکرد رفع ناهنجاری در دیوار آتش است. ARM نیز با دو گام اصلی محلی و سراسری به رفع ناهنجاری‌ها در دیوار آتش‌های توزیع شده می‌پردازد. شکل ۳، چهار دامنه (D_i) را نشان می‌دهد که خط-مشی آنها توسط چهار مدیر امنیتی (M_i) با استفاده از دیوار-آتش‌های fw_i که در پیکربندی شبکه قرار دارند، به صورت توزیع شده اعمال می‌شود.

۱-۵ رویکرد پیشگیری

زمانی که مدیر امنیتی و یا سیستم تشخیص نفوذ، تصمیم به افزودن قاعده‌ای جدید به دیوار آتش‌های شبکه را دارد رویکرد

۷. رفع ناهنجاری های سراسری: اثر هر قاعده با ننگاشت قاعده و انتشار قواعد مجازی در تابع همجواری روی کل دیوار آتش ها در نظر گرفته می شود. پس از اضافه شدن قواعد مجازی در دیوار آتش های دیگر، مشابه گام یک عمل می شود.

۸. به روزرسانی پایگاه قواعد: پس از رفع ناهنجاری ها تغییرات به وجود آمده به مدیر هر دیوار آتش گزارش می شود و در نهایت دیوار آتش های توزیع شده به حالت بهینه تغییر می یابند.

۵-۲- رویکرد اصلاح ناهنجاری

رویکرد اصلاح به رفع ناهنجاری در دیوار آتش های می پردازد که پایگاه قواعد آنها از پیش ایجاد شده است. گام های یک تا چهار رویکرد اصلاح مشابه رویکرد پیشگیری است با این تفاوت که قاعده جدیدی توسط مدیر امنیتی درخواست داده نشده است. در گام پنجم، ARM با فرض جدید بودن همه قواعد به رفع ناهنجاری درون پایگاهی می پردازد. در رفع ناهنجاری های میان پایگاهی نیز روش کار مشابه است با این تفاوت که ARM پایگاه قواعدی تهی را جایگزین پایگاه قواعد هر دیوار آتش نموده و با جدید فرض نمودن هر قاعده، مراحل بعدی رویکرد پیشگیری را در پی می گیرد و پس از تزریق همه قواعد به رفع ناهنجاری های میان پایگاهی می پردازد.

۶- نتیجه گیری

در این پژوهش یک دسته بندی جامع از ناهنجاری ها در حوزه دیوار آتش ارائه شد. این دسته بندی دربرگیرنده توصیف جامعی از ناهنجاری های دیوار آتش های توزیع شده با در نظر گرفتن ناهنجاری عام است که آن را نسبت به کارهای پیشین متمایز می کند. همچنین ارائه مدل ARM با هستان شناسی مناسب موجب عدم وابستگی مدل به همبندی شبکه و قابلیت بکارگیری در محیط های ناهمگن شده، و سهولت استفاده برای مدیران امنیتی را فراهم می نماید. زیرساخت صوری ARM موجب توسعه پذیری مدل شده است. این مدل با استفاده از استنتاج روی قواعد ناهنجاری ها را با دو رویکرد پیشگیری و اصلاح رفع می نماید.

مراجع

- [1] M. Bishop, "Computer Security Art and Science," 2nd ed: Addison-Wesley, 2003.
- [2] A. Wool, "A quantitative study of firewall configuration errors," *Computer*, pp. 62-67, 2004.
- [3] S. Kumar, "Classification and Detection of Computer Intrusion, Computer Science Department, Purdue University Ph. D," dissertation, August 1995.
- [4] A. Mayer, A. Wool, and E. Ziskind, "Offline firewall analysis," *International Journal of Information Security*, vol. 5, pp. 125-144, 2006.

الف. جداسازی: در جداسازی، قواعد جدید و پایگاه قواعد بر اساس مؤلفه تصمیمشان دسته بندی می گردند (دسته پذیرش و رد).

ب. جذب: در مرحله جذب به ترتیب زیر به ترکیب قواعدی که تصمیم یکسانی دارند پرداخته می شود:

۱. تشکیل گراف های افزونگی: در هر دسته، قواعدی که مؤلفه شرطشان همبستگی دارند گراف افزونگی را تشکیل می دهند.
۲. استخراج ناهنجاری: با استفاده از ماشین استنتاج ناهنجاری، نوع ناهنجاری های افزونگی واری شده و بر روی هر گره برجسب نوع ناهنجاری قرار می گیرد.

۳. رفع ناهنجاری: با استفاده از رابطه اولویت قواعد به رفع ناهنجاری پرداخته می شود.

ج. خوردگی: در این مرحله با تشکیل گراف تعارض بین قواعد با تصمیم متضاد به رفع ناهنجاری های قفل شدگی پرداخته می شود. قواعدی که تصمیم به حذف آنها گرفته می شود به صورت گره خاموش در گراف ها باقی می ماند تا در صورت از بین رفتن علت حذف قاعده، دوباره به وضعیت روشن برگردد.

۶. ننگاشت قواعد به هستان شناسی ARM

الف. توصیف توابع همجواری: بر اساس گراف همجواری توصیف شده در سطح یک ARM توابع همجواری میان دامنه ای استخراج می گردد. برای مثال ذکر شده، روابط (۵-۱۰) این توصیف را نشان می دهند.

$$\begin{aligned}\Omega_{D1,D4} &= fw_3 \\ \Omega_{D1,D3} &= fw_1 \otimes fw_2 \oplus fw_4 \otimes fw_3 \\ \Omega_{D1,D2} &= fw_2\end{aligned}\quad (10-5)$$

$$\begin{aligned}\Omega_{D2,D3} &= fw_1 \\ \Omega_{D3,D4} &= fw_4\end{aligned}$$

ب. ارتباط بین قواعد و توابع همجواری: توابع همجواری میان دامنه ای مرتبط با هر قاعده طبق رابطه (۵-۱۱) مشخص می شوند.

$$\begin{aligned}D(r_2) &\in \Omega_{D1,D3} \\ D(r_2), D(r_3) &\in \Omega_{D2,D3}\end{aligned}\quad (11-5)$$

ج. ضرب زیر قواعد در توابع همجواری مرتبط: در ARM برای تزریق هر قاعده جدید به یکی از دیوار آتش های توزیع شده آن را در تابع همجواری میان دامنه ای مرتبط، مطابق رابطه (۵-۱۲) ضرب می شود.

$$r_2 \mathcal{G} \Omega_{D1,D3} \wedge r_3 \tau (r_2 \mathcal{G} \Omega_{D1,D3})\quad (12-5)$$

نتیجه حاصل طبق روابط زیر چهار حالت ممکن ω_i برای دیوار آتش های توزیع شده است:

$$\begin{aligned}\omega_1 &= r_3 \tau r_2 \mathcal{G} Fw_1 \wedge r_2' \mathcal{G} Fw_2 \wedge r_2 \mathcal{G} Fw_4 \wedge r_2' \mathcal{G} Fw_3 \\ \omega_2 &= r_3 \tau r_2 \mathcal{G} Fw_1 \wedge r_2' \mathcal{G} Fw_2 \wedge r_2' \mathcal{G} Fw_4 \wedge r_2 \mathcal{G} Fw_3 \\ \omega_3 &= r_3 \tau r_2' \mathcal{G} Fw_1 \wedge r_2 \mathcal{G} Fw_2 \wedge r_2 \mathcal{G} Fw_4 \wedge r_2' \mathcal{G} Fw_3 \\ \omega_4 &= r_3 \tau r_2' \mathcal{G} Fw_1 \wedge r_2 \mathcal{G} Fw_2 \wedge r_2' \mathcal{G} Fw_4 \wedge r_2 \mathcal{G} Fw_3\end{aligned}$$

- [19] A. Hari, S. Suri, and G. Parulkar, "Detecting and resolving packet filter conflicts," 2000, pp. 1203-1212.
- [20] A. Wool, "Architecting the lumeta firewall analyzer," 2001, p. 7.
- [21] S. Pozo, R. Ceballos, and R. M. Gasca, "Model-Based Development of firewall rule sets: Diagnosing model inconsistencies," *Information and Software Technology*, vol. 51, pp. 894-915, 2009.
- [22] D. Senn, D. Basin, and G. Carenni, "Firewall conformance testing," *Lecture Notes in Computer Science*, vol. 3502, pp. 226-241, 2005.
- [23] A. Mayer, A. Wool, and E. Ziskind, "Fang: A firewall analysis engine," 2000, pp. 177-189.
- [24] E. Al-Shaer and H. Hamed, "Modeling and management of firewall policies," *IEEE Transactions on Network and Service Management*, vol. 1, pp. 2-10, 2004.
- [25] L. Yuan, J. Mai, Z. Su, H. Chen, C. N. Chuah, and P. Mohapatra, "FIREMAN: A toolkit for firewall modeling and analysis," 2006, pp. 199-213.
- [26] E. Al-Shaer, H. Hamed, R. Boutaba, and M. Hasan, "Conflict classification and analysis of distributed firewall policies," *IEEE Journal on Selected Areas in Communications*, vol. 23, pp. 2069-2084, 2005.
- [27] T. E. Uribe and S. Cheung, "Automatic analysis of firewall and network intrusion detection system configurations," *Journal of Computer Security*, vol. 15, pp. 691-715, 2007.
- [28] J. D. Guttman, "Filtering postures: Local enforcement for global policies," 1997, pp. 120-129.
- [29] J. D. Guttman and A. L. Herzog, "Rigorous automated network security management," *International Journal of Information Security*, vol. 4, pp. 29-48, 2005.
- [30] H. Hamed and E. Al-Shaer, "Taxonomy of conflicts in network security policies," *IEEE Communications Magazine*, vol. 44, pp. 134-141, 2006.
- [5] S. De Capitani Di Vimercati, S. Foresti, P. Samarati, and S. Jajodia, "Access control policies and languages," *International Journal of Computational Science and Engineering*, vol. 3, pp. 94-102, 2007.
- [6] C. A. Ardagna, E. Damiani, S. De Capitani di Vimercati, and P. Samarati, "XML-based access control languages," *Information Security Technical Report*, vol. 9, pp. 35-46, 2004.
- [7] A. El-Atawy, "Survey on the use of formal languages/models for the specification, verification, and enforcement of network access-lists," *School of Computer Science, Telecommunication, and Information Systems, DePaul University, Chicago, Illinois*, vol. 60604.
- [8] N. Damianou, N. Dulay, E. Lupu, and M. Sloman, "The ponder policy specification language," *Lecture Notes in Computer Science*, pp. 18-38, 2001.
- [9] V. Kurland and V. Zaliva, "Firewall builder," *White paper*, 2003.
- [10] V. Capretta, B. Stepien, A. Felty, and S. Matwin, "Formal correctness of conflict detection for firewalls," 2007, p. 30.
- [11] A. Bouhoula and Z. Trabelsi, "Handling Anomalies in Distributed Firewalls," *Innovations in Information Technology, 2006*, pp. 1-5, 2006.
- [12] W. Deng, Y. Liang, and K. Gao, "Discover Inconsistencies between Firewall Policies," 2008, pp. 809-813.
- [13] Y. Bartal, A. Mayer, K. Nissim, and A. Wool, "Firmato: A novel firewall management toolkit," *ACM Transactions on Computer Systems (TOCS)*, vol. 22, pp. 381-420, 2004.
- [14] B. Zhang, E. Al-Shaer, R. Jagadeesan, J. Riely, and C. Pitcher, "Specifications of a high-level conflict-free firewall policy language for multi-domain networks," 2007, p. 194.
- [15] P. Eronen and J. Zitting, "An expert system for analyzing firewall rules," 2001, pp. 100-107.
- [16] E. S. Al-Shaer and H. H. Hamed, "Firewall policy advisor for anomaly discovery and rule editing," 2003, p. 17.
- [17] E. S. Al-Shaer and H. H. Hamed, "Discovery of policy anomalies in distributed firewalls," 2004, pp. 2605-2616.
- [18] F. Baboescu and G. Varghese, "Fast and scalable conflict detection for packet classifiers," *Computer Networks*, vol. 42, pp. 717-735, 2003.